

sons artikel *Jesus and the Cosmos: Soundings in Deep Christology* definatorisk karakter. Som titlen på hendes bidrag antyder, er Johnsons anliggende at argumentere for, at kristologiens traditionelle antropologiske perspektiv udvides til et kosmologisk perspektiv. Én af bogens artikler er mere entydig kritisk over for den overordnede ide om *Deep Incarnation*. Det gælder Holmes Rolstons IIIs artikel med titlen *Divine Presence – Causal, Cybernetic, Caring Cruciform: From Information to Incarnation*. Rolston IIIs væsentligste kritik er, at begrebet *inkarnation* udvides så meget, at det bliver intetsigende. Alt hvad der handler om Guds tilstedeværelse i og relation til verden defineres som inkarnation. Spørgsmålet stilles, om ikke der er forskel på Guds generelle præsens i skaberværket og Logos' inkarnation i Jesus fra Nazareth. Både forfatternes generelle evne til selvkritik og Rolston IIIs mere gennemgående kritik af konceptet *Deep Incarnation* gør det meget nemmere for læserne at få greb om en ellers overbevisende teoris svagheder.

Nogle vil sige, at teologi og naturvidenskab er to helt forskellige diskurser, som ikke kan og derfor ikke skal blandes. Det kan man mene, men man kan ikke benægte at Gregersens bog under alle omstændigheder bidrager til en meget væsentlig nytænkning af kristologien og inkarnationstanken. Desuden er bogens tematik indlysende relevant i en tid, hvor teologi, der vil være samtidig, nødvendigvis må beskæftige sig med skaberværkes status i kristendommen.

Anders-Christian Jacobsen

David Bugge, Søren R. Fauth & Ole Morsing (red.)

Knausgård i syv sind. København: Forlaget Anis 2015. 169 s. Kr. 179.

Antologien *Knausgård i syv sind* er den fjerde udgivelse i SYV-SIND-SERIEN der har budt på læsninger af Kunderas, Thomas Manns og Kafkas forfatter-skaber. I forordet til *Knausgård i syv sind* fremhæves “den eksistentielle indfaldsvinkel” som det særlige ved SYV-SIND-SERIEN (7), og serien sørger for at sammenbringe læsninger på tværs af faglige grænser som litteratur, filosofi og teologi. Den eksistentielle indfaldsvinkel forstås af redaktørerne som et supplement til den genreteoretiske diskussion som Knausgårds seksbindsværk *Min kamp* gav anledning til.

Antologiens første bidrag af Hans Hauge er både et indspark i og et opgør med “endeløse genrediskussioner” (11). Selvom Hauge understreger at *Min kamp* er noget nyt som “efterlader læserne uden det sædvanlige klichefyldte sprog om romaner”, ser han sig alligevel nødsaget til at forholde sig til den udbredte diskussion af fiktion og virkelighed i *Min kamp* (11, 18-19). Dette gør han bl.a. ved at bringe sin egen genrebetegnelse ‘fiktionsfri fiktion’ i spil (19).

Mindre tvungen og i tråd med antologiens overordnede indfaldsvinkel er imidlertid den læsevejledning Hauge giver da han nærmer sig slutningen på afsnittet “Roman, roman, roman?”. Her opholder Hauge sig ved Knaus-

gårds løfte om at skrive sandt i *Min kamp* over for de mange indvendinger imod at fortælleren og romanfiguren Karl Ove Knausgård skulle svare til virkelighedens (21). Hauge opfordrer i stedet læseren til at møde teksten med samme tillid som man møder et andet menneske med, for “det er et andet, levende, virkeligt menneske, som vi møder i teksten, og ikke en fiktiv person, som vi kan gøre ved, hvad vi vil.” (22).

Således er vejen banet for antologiens øvrige bidrag der slipper for at skulle opholde sig ret længe ved fænomenet Knausgård, men i stedet kan kaste sig over forfatterskabets forskellige dele.

David Bugges bidrag kan betragtes som antologiens egentlige gennemgang af Knausgårds forfatterskab. Med sin udforskning af Knausgårds brug af Kain-skikkelsen formår Bugge på fremragende vis at binde det omfangsrige forfatterskab sammen samtidig med at han lader de enkelte værker træde frem. Især forstår Bugge at vise sammenspillet mellem det fortællende og essayistiske niveau i *Min kamp*.

Ligesom spørgsmålet om fiktion og virkelighed i *Min kamp* er svært at komme udenom, er selve titlen ’Min kamp’ en anden af værkets knaster. Med Kasper Green Krejbergs ord kan man tale om “en underlig ambivalens” hos læsere af *Min kamp* (61), for på den ene side bruges kampmetaforen med begejstring til at få greb om værkets anliggende (hverdagen, opvæksten, litteraturen, kærligheden, livet som kamp), mens tanken om referencen til Hitlers bog på den anden side efterlader læseren beklemt og rådvild. I “Hvorfor den titel?” undersøger Krejberg *Min kamp* med vægt på det sjette bind som stedet hvor “titelvalget og hele nazismetemaet for alvor bliver foldet ud” (59). Derudover inddrager han bud på løsningen af “titelgåden” fra begejstrede såvel som skeptiske læsere samt Knausgårds egen forklaring som den kommer til udtryk i interviews (55, 60-61). Heldigvis lader Krejberg sig ikke diktere af de iøjnefaldende udsagn såsom titel og brudstykker fra interviews og essaypassager i *Min kamp*, men har netop øre for det litterære udtryk i *Min kamp*: “Det er hverken en kriger eller en filosof, vi lytter til, men en fortæller, der tillidsfuldt indvier os i sit liv med alle dets op- og nedture, herunder en hel masse kampe og en hel masse tanker, men i selve fortælleakten er der hele tiden indskudt en lille distance, så vi ikke skal være på vagt og frygte modstandernes næste angreb, mens vi læser, men kan give os hen til historien.” (63).

Blandt antologiens sidste fire læsninger kan der overordnet skelnes mellem to tilgange. Ole Morsings og Svend Brinkmanns bidrag sætter sig for at formidle hvad Knausgård formår som henholdsvis forfatter og forsker, mens Hans Nørkjær og Johan Christian Nord på forskellig vis peger på problematiske træk ved forfatteren/forfatterskabet. Begge tilgange synes at udspringe af en engageret læsning af Knausgård, og om man foretrækker den ene tilgang frem for den anden, må være et spørgsmål om temperament.

Antologiens styrke som helhed er spændvidden i de syv gemytters møde med Knausgårds forfatterskab. Antologiens forskellige bidrag forholder sig

på sin vis til hinanden når de indholdsmæssigt krydser hinandens veje eller byder på modstridende synspunkter, men det er i høj grad op til læseren af antologien at sammenholde de sammenstillede bidrag. Det havde muligvis rakt ud over antologiformen, men ville ikke desto mindre have været spændende hvis læsningerne aktivt havde forholdt sig til hinanden.

Nanna Eva Nissen

Christine Tind Johannessen-Henry

Kraften og kraften. Hverdagskristendom i et netværksteologisk perspektiv. København: Forlaget Anis 2015. 213 s. Kr. 199.

Kraften og kraften. Hverdagskristendom i et netværksteologisk perspektiv bygger på Christine Tind Johannessen-Henrys ph.d.-afhandling, hvor den systematiske teologi bringes tværfagligt i spil med omfattende interviews med danske kræfteroverlevere med det formål at sige noget om hverdagstroen; “den lille mands tro”. Forfatteren slår allerede på første side fast, at hun ingen intention har om at “rense” den urene og grumsede hverdagstro. Dermed tages der entydigt stilling til fordel for spørgsmålet om teologiens relevans og virkning. Den “monodoksi”, som forfatteren hævdes findes både inden for akademiet og kirken må at forstå teologi og kristendom på, ønskes udfordret af den “polydokse” kristendom, der træder frem i analysen af hverdagstroen: Der findes ikke én sandhed, men sandheden er flere og forskellig. Fagteologiens ifølge forfatteren monodokse kristendomsopfattelse har idealer som enhed, renhed og helhed – altså et fokus på sandhedsspørgsmålet – og det problematiske heri er, at disse idealer automatisk overføres på teologiske vurderinger af hverdagstroen, som herefter kætterdømmes. Forfatteren ønsker, med brug af netværksteologi som teoretisk base, at “finde et sprog for *det teologisk polydokse*, som er i stand til at sammenkoble teologiske repertoarer med hverdagstroens” (23), samt at udfordre “en teologisk målestok, der i bund og grund er ret traditionel og i overensstemmelse med klassisk dogmatik” (35). I netværksteologien forstås teologien ikke som en samlet enhed, men som forbindelserne mellem mange forskellige entiteter; også f.eks. videnskaben og teknologien. Dermed gøres der op med forestillingen om den enkelte enheds (f.eks. kristendommens) renhed, mens fokus i stedet er på selve de mange komplekse forbindelser mellem enhederne. Gud er altså ikke en enhed, men er flere og forskellig. Og det guddommelige udspiller sig på mangfoldig vis i forbindelserne mellem entiteterne; i en polydoksi. Lader man hverdagstroens polydoksi leve side om side med fagteologiens monodokse kristendomsudlægning, så slipper man for at anskue hverdagstroen som en “ukrudtholdig trosbuker”, der skal renses, for både det monodokse og det polydokse hører med til beskrivelsen af, hvad kristendom er.

Et væsentligt problem i den måde, hvorpå fagteologien (forfatteren skifter mellem “kirken”, “akademiet”, “fagteologien” og “klassisk” eller “traditio-